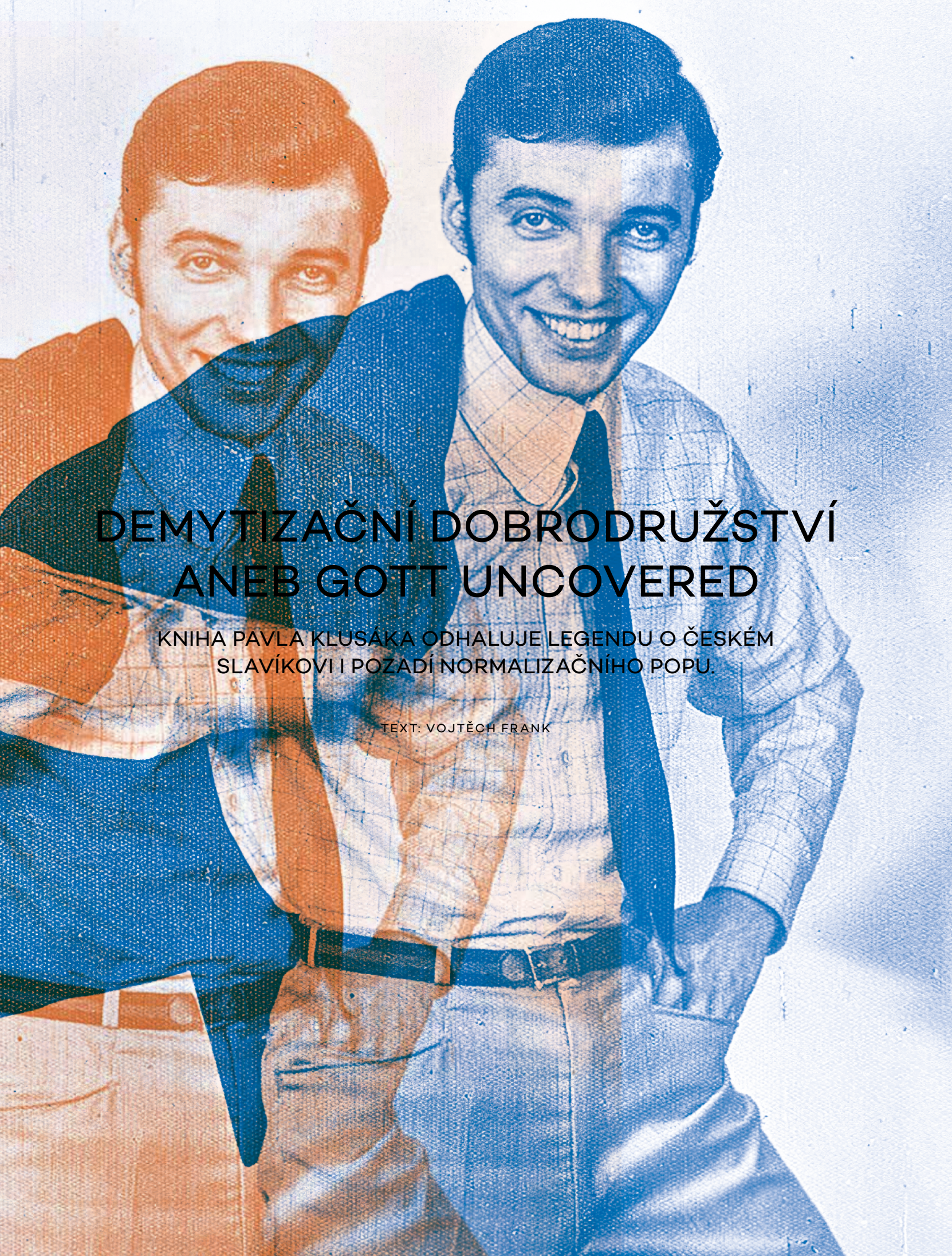

DEMYTIZAČNÍ DOBRODRUŽSTVÍ ANEB GOTT UNCOVERED

KNIHA PAVLA KLUSÁKA ODHALUJE LEGENDU O ČESKÉM
SLAVÍKOVÍ I POZADÍ NORMALIZAČNÍHO POPU.

TEXT: VOJTĚCH FRANK

Rok 1967. Karel Gott se s kapelou vrací z Las Vegas, kde zažili půlroční hvězdné hostování a město jim leželo u nohou. S takovou legendou se český zpěvák z Ameriky vrátil a v mnoha rozhovorech ji opakoval. Publicista Pavel Klusák ale v poutavém pátrání dokazuje, že to bylo jinak – Gott ve skutečnosti vystupoval spolu s dalšími východoevropskými hudebníky v druhořadém hotelu v rámci show Europa '68, kde mu nasloučala hrstka přiočilých návštěvníků kasina, a tamní média o celé akci psala jako o propadáku.

Jak z knihy vysvítá, Karel Gott si vždy uměl pojistit, aby svůj příběh vyprávěl on sám. Pavel Klusák se ale rozhodl jeho monopol narušit, zbavit ho nánosu pozlátka a nahlédnout pod jeho povrch. Pátral v archivech, zkoumal dosud neprobádaný materiál, sesbíral rozhovory s dobovými aktéry a důkladně prostudoval kritické reflexe Gottovy osobnosti a jeho životní a umělecké dráhy. Bez sarkasmu a moralizování se pustil do odkrývání fascinujícího mýtu plného polopravd, báčorek a záměrně vytěsňených událostí.

ÚTĚK ZE SYSTÉMU

Klusákovou snahou ale není českého slávka zesměšnit nebo nad ním vynášet soud. Chce jen pochopit, co Gottův úspěch – kromě nesporného talentu – skutečně podmiňovalo a co pro něj zpěvák musel v komunistickém režimu obětovat. Popisuje ho tak samozřejmě jako pracovitěho ambiciózního umělce, ale za jeden z klíčových prvků jeho povahy označuje pragmatismus. Ten se podle něj projevuje v Gottově touze udržet se za každou cenu ve výsadní roli zbožňovaného tenora, přestože se kvůli tomu mnohdy musí snížit ke zcela oportunistickým krokům vstříc komunistickému režimu.

Zvláště fascinující je v tomto ohledu příběh Gottovy „krušební emigrace“ do Německé spolkové republiky v roce 1971 a do detailu popsané vyjednávání s normalizační mocí o možnostech návratu a koncertování na Západě. Klusák podrobně rekonstruuje celý proces, který občas zavání až absurdní komedií. Zároveň ale dokládá, jak zpěvák každou podobnou situaci dokázal obhájit jako oddanou službu hudbě, kdy se jen „snaží přinášet radost lidem“, aniž by si připustil, že svými písněmi určenými k zapomení na normalizační marasmus se de facto podílel na udržení politického režimu.

Právě v tom ale autor odpovídá až příliš zjednodušeně. Normalizační kontrola obyvatelstva skrze každodenní rituály je historiky dobře popsána. Co se populární kultury

týče, máme k dispozici především skvělou analýzu Pauliny Bren *Zelinář a jeho televize*, která odkrývá roli normalizačních seriálů při tvarování mentality běžného diváka. Zacílení na soukromou sféru, rodinné problémy a spotřební kulturu pomáhalo odvracet pozornost občanů od širších společenských a politických procesů a uzavíralo je a jejich konflikty mezi čtyři stěny bytu.

Jakou roli v těchto procesech hrála populární hudba? Podle Pavla Klusáka poskytovala útěk ze systému. Co když ale tyto malé útky, ostrůvky utopie, které populární písně vytvářely, dávaly lidem možnost prožívat svoji pravdu, svoji autenticitu? Zdaleka ne každý žil a žije podle morální ideje odpovědnosti za celou společnost. A to je rozměr, který v Klusákově zdařilé knize chybí – důkladnější průzkum dobové recepce běžných posluchačů. Vzhledem k početnosti Gottova publika musí být jejich zkušenost pestřejší, než by se z autorova výkladu mohlo zdát.

POZADÍ NORMALIZAČNÍHO POPU

Klusáková kniha ale není objevná jen v demaskování příběhu hvězdného úspěšného zpěváka. Její přínos spočívá také ve vynikajícím popisu pozdně normalizační popkultury a jejich vztahů a vyjednávání s komunistickou mocí zejména v 60. a 70. letech – k tomu se ostatně vztahuje i podtitul knihy *Československý příběh*. Porevoluční období naopak autor proletí až příliš rychle, i když skýtá neméně zajímavé příběhy. Užitečné jsou četné medailonky a odbočky uvádějící události do kontextu, přestože některé z nich se blíží spíš volným asociacím. Klusákovi se tak daří skvěle vykreslit personální a organizační struktury dobové populární scény, které pomáhají čtenáři vytvořit si živou představu a konfrontovat ji s tím, co zná jako pasivní konzument.

Pokud se pak dostaneme k jednomu z hlavních témat knihy, kterým je hudba, Klusák vychází z pozitivních hodnot estetiky československých šedesátých let, big beatu a zámořské populární hudby, které jsou v opozici kupříkladu k sovětskému popu, jemuž se v knize dostává z hudebních stylů asi nejpříkřejšího odsudku. Gott ze začátku své kariéry byl věrný onomu pozitivnímu spektru, ale postupně se mu stále vzdaloval.

Je škoda, že u interpretace Gottových písní pozdějších dekád autor více nereflektuje jejich stylové zázemí a nehledá jejich možné kvality, které je třeba odlišují od průměru dobové produkce. Naopak vznik některých významných alb a jejich zařazení do

kontextu západní populární hudby popisuje výstižně a do hloubky, zkoumá jejich dramaturgii a možnosti komerčního i uměleckého úspěchu.

Otázkou na závěr pak je, jaký čtenář po knize vlastně sáhne. Skalní fanoušci zpěváka asi těžko – budou ji vnímat jako podezřelý artikl, který podřívá jejich ideál, součást jejich identity. A pokud si demytizační životopis přece jen přečtou, pravděpodobně se nenechají přesvědčit o nezlomnosti „objektivní pravdy“, kterou autor předkládá. Ostatně některé detaily, které Klusák zbytečně vytahuje na světlo – především Gottovy sexuálně exhibicionistické přestupky z mládí – tomu hrají do karet. Přesvědčení odpůrci Gotta nebudou chtít čtení objemné knihy o této osobnosti věnovat tolik času a u mladších generací zase jeho jméno ztrácí výrazné kulturní a politické konotace.

Na každý pád se Pavlu Klusákovi podařilo otevřít diskusi o stále živém kultu. Dělá to tu s větším, tu s menším nadhledem, ale bez moralistního pohoršování. S jeho knihou se bude muset porovnat každá další studie o dějinách československé i novější české popkultury a ke konfrontaci se svou hudební i životní zkušeností ve své podstatě vyzývá každého čtenáře.

Autor je redaktorem studentského webu Klacek

Pavel Klusák: Gott: Československý příběh. Host, 429 stran.